

SZALAI Máté Balázs**Közép- és kelet-európai pályaaorientációs protokollok összehasonlító elemzése****Konferenciabeszámoló**

A Magyar Pedagógiai Társaság Pályaaorientációs Szakosztálya 2026. február 12-én szervezett konferenciát angol nyelven a CEEGAF (Central and Eastern European Guidance Associations Forum) projekt keretében. A CEEGAF (Közép- és Kelet-Európai Pályatanácsadási Szövetségek Fóruma) egy négy országot összefogó, Erasmus+ által finanszírozott regionális projekt, amely a pályaaorientációs szakmai szövetségek közötti hálózatépítést segíti elő. A projekt célkitűzései között szerepel a szakmai partnerségek megerősítése, az innováció ösztönzése, valamint a jó gyakorlatok nemzetközi megosztása a pályaaorientációs szolgáltatások minőségfejlesztése érdekében.

A telt házas nemzetközi rendezvényen magyarországi, szlovákiai, romániai és cseh szakemberek vettek részt azzal a céllal, hogy megosszák az általuk képviselt országok pályaaorientációs protokolljainak elemzése során talált eredményeket.

A szakmai konferencia elsődleges célja a négy közép-kelet-európai állam pályaaorientációs és életpályatanácsadási protokolljainak komparatív vizsgálata a legújabb finn módszertani sztenderdek viszonylatában. A nemzeti eljárásrendek összehasonlító elemzése fontos a terület fejlődése szempontjából, mivel azonosítja a minőségbiztosítást támogató gyakorlatokat, valamint az innovációs területeket. Mindemellett fokozza a regionális együttműködéseket, lehetővé teszi a sztenderdizált kompetenciakezetek definiálását, valamint optimalizálja a szolgáltatásokhoz való hozzáférést is. A konferencián előadó szakemberek kifejezték, hogy prioritásként kezelik a projekt és a rendezvény eredményeinek széles körben való terjesztését, így a gyakorlatban dolgozó tanácsadókhoz, intézményi vezetőkhez, oktatókhoz, kutatókhoz, továbbá szakpolitikai döntéshozókhoz való eljuttatását. Ennek okán a fórum nem csupán a tudástranszfer platformjaként funkcionált, hanem olyan kapcsolatteremtési lehetőséget is biztosított, amely megkönnyítheti az empirikus tapasztalatok integrációját a gyakorlatba és remélhetőleg a továbbképzésekbe is.

A konferenciát Dr. Trencsényi László, a Magyar Pedagógiai Társaság elnöke nyitotta meg. Bevezető gondolataiban röviden bemutatta az 1891-ben alapított társaság történetének jelentős fordulópontjait, kihangsúlyozva a pedagóguspálya és a pályaaorientáció kapcsolatát, továbbá a tanácsadás fejlődésének néhány fontos állomását. Dr. Borbély-Pecze Tibor Bors, a projekt szakmai vezetője, a Magyar Pedagógiai Társaság alelnöke, a Pályaaorientációs Szakosztály elnöke köszöntőjében a kooperáció fontosságára hívta fel a figyelmet, amely a terület fejlesztésének fontos feltétele.

A megnyitót követően Cynthia Mary Harrison Villalba online előadásában bemutatta a CEDEFOP működését és eddigi eredményeit a konferencia résztvevőinek, kihangsúlyozva, hogy a szervezet milyen erőfeszítéseket tesz az életpálya-tanácsadás fejlesztése érdekében egész Európában. Előadásából megtudtuk, hogy az 1975-ben alapított CEDEFOP az Európai Unió stratégiai ügynökségeként a szakképzési, készségfejlesztési és képesítési szakpolitikák formálásáért és azok Európai Unión belüli nemzetközi összehangolásáért felel. Hiteles európai tudásbázis létrehozására törekednek átfogó munkaerőpiaci előrejelzésekkel, illetve tudományos kutatásokkal és hálózatépítéssel támogatják nemcsak az uniós döntéshozók, hanem a tagállamok és egyéb partnerek munkáját is. A szervezet az életpálya-tanácsadás fejlődését proaktívan segíti többek közt a jövőbeli munkaerőpiaci kompetenciák azonosításával vagy az Európai Képesítési Keretrendszer gondozásával. Szakértői platformjain keresztül a legjobb gyakorlatok megosztásával katalizálja a nemzeti és nemzetközi pályaaorientációs rendszerek folyamatos minőségfejlesztését. A szervezet komplex tevékenységével hozzájárul ahhoz, hogy a tanácsadási szolgáltatások sikeresen reagálhassanak olyan modern jelenségekre, mint a zöld és digitális átállás kihívásai. Szintén szó esett a CareersNet hálózatról, melynek fő feladata az európai pályaaorientációs rendszerek monito-

rozása, összehasonlító adatok gyűjtése és a CEDEFOP adatbázisainak frissítése. Független szakértői grémiumként elemzésekkel és kutatásokkal támogatja az uniós szakmai döntéshozatalt.

Ezt követően CEEGAF kezdeményezés vezetői mutatták be röviden a projektet, illetve adtak rövid betekintést az együttműködés eddigi tevékenységébe és eredményeibe. Az ismertetés során történelmi kontextusban mutattak be szakmai tendenciákat a pályaorientáció területén, valamint a résztvevő országok közti kulturális hasonlóságok is említésre kerültek, ezzel színesítve a kooperáció nézőpontjait. A beszámolóban – a közönség kérdésére – kitértek a lebonyolítás során tapasztalt akadályokra és általános nehézségekre, azonban egyértelműen megfogalmazódott a nemzetközi együttműködés sikeressége, továbbá a folytatásra vonatkozó igény. A kávészünetben az egyes országok képviselői élénk beszélgetést folytattak elsősorban a projekttel összefüggésben, valamint lehetőség nyílt a résztvevők közötti kapcsolatépítésre is.

A konferencia második felében a projekt képviselői a saját országuk pályaorientációs protokolljait mutatták be a finn modellel való összevetésben. A prezentációk a kvalitatív kutatás komplex módszertanát, illetve az eddigi eredményeket ábrázolták egységes struktúrát követve. Az előadók elsőként indokolták a protokoll vizsgálatához igénybe vett dokumentumok használatát, elmagyarázva azok nemzeti jelentőségét, ezzel együtt pedig a választás okát. Ezt követően bemutatták az azonosított életpályatanácsadói kompetenciákat, amelyeket az Atlas.ti szoftver segítségével hasonló módszerrel kódoltak és vizualizáltak. Kitértek a nemzeti és a finn dokumentumok és standardok összehasonlításából levonható következtetésekre, az orientációra, az erősségekre, a gyengeségekre, illetve a közvetített tanácsadói identitásra is.

A magyar országjelentésben kiemelték, hogy a terület nem egységes, ezért egyetlen protokoll nehezen analízálható. Végül a szakszolgálati protokollt vették alapul az összehasonlításhoz. A komparatív elemzésből kiderült, hogy míg a finn protokoll rendkívüli szabadságot biztosít a tanácsadónak, addig a magyar dokumentumok vezető-beosztott viszonyban írnak inkább a tanácsadói munkáról, ragaszkodva az ágazati vagy intézményi gondolkodásmódhoz. A használt eszközök tekintetében nem merült fel jelentős különbség a két ország közt, a protokoll használatában (szabályozás vagy szakmai fejlesztés) azonban igen. A magyar protokollban kisebb fókuszot kap a minőségbiztosítás szempontja, ahogy a tanácsadó technikai tudása kevésbé fontos szerepet játszik a finn protokollal összehasonlítva, továbbá ritkábban jelenik meg az életút támogató tanácsadás koncepciója.

A cseh országjelentésben röviden bemutatták a karriertanácsadás professzionális sztenderdjeinek központi szabályozását, ezzel indokolva az elemzett protokoll választását, majd felhívták a figyelmet a finn és cseh kompetenckiakeretrendszer általános különbségeire. Az elemzések során arra az eredményre jutottak, hogy a finn dokumentum a csehvel szemben elméletcentrikusabbnak tekinthető, utóbbi ugyanis főleg a kliensekkel való közvetlen együttműködésre koncentrál. A cseh protokoll erősségeként tüntették fel többek közt a klienssel való kommunikáció sztenderdjeinek lefektetését, a döntéstámogató szolgáltatások, valamint a pályainformáció említését. A finnel szemben gyengeségként állapították meg a minőségbiztosítás, az etikai szempontok, az élethosszig tartó tanulás, valamint a digitalizáció szempontjának hiányát.

Annak ellenére, hogy több kísérletet is tettek a kompetenckiakeretek standardizálására a közelmúltban, Szlovákiában Magyarországhoz hasonlóan nincs egységes szabályozás erre vonatkozóan. A vizsgálatot egy 2025-ös dokumentum alapján végezték, ami az előzetesen megszerzett pályaorientációs tanácsadói kompetenciák elismerésére vonatkozik. A szlovák dokumentumról is az derült ki, hogy leginkább a gyakorlati megvalósításra fókuszál, míg a finn modell sokkal szisztematikusabb. A szlovák protokoll általánosságban szolgáltató szemléletű, erősségként a tanácsadói készségek professzionalizációja, a kliensek kompetenciafejlesztésre irányuló törekvései, valamint a szolgáltatás adminisztrációja emelkedett ki. Ennek ellenére az elméleti megalapozottság, a tanácsadói etika, továbbá a digitalizáció nem kerül központi szerepbe a szlovák protokollban, a finnel ellentétben. A finn modellben az európai uniós szten-

derdek fontos szerepet játszanak a vizsgálat szerint, míg a szlovák az operatív szolgáltatásra fókuszál kevesebb figyelmet fordítva a szakmai reflexióra.

Az utolsó országjelentés Romániához tartozott. Az előadás az eddigiekhez hasonlóan a felhasznált protokollok és modellek bemutatásával kezdődött, kiemelve, hogy az új román modell jelenleg épp fejlesztés alatt áll. A vizsgálat megállapította, hogy a román modell gyakorlatközpontú, kiemelkedően erős többek közt a munkaerőpiaci integráció támogatásában, és kliensközpontú attitűdöt vár el a szakemberektől. A hálózatépítés szintén megjelenik a protokollban, ám a finn modellre jellemző minőségközpontúság, valamint a makroszintű szakmai gondolkodásmód kevésbé reprezentált. Összességében a finn protokoll a professzionalizációt és az ágazatokon átívelő szakpolitikákat, míg a román egy szilárd, gyakorlati minimumsztenderdet és a képzési programok akkreditációját szolgálja.

A konferencia összefoglalással zárult, amelynek során az egyes országjelentésekben megfogalmazott eredmények áttekintésére került sor. A vizsgált négy keretrendszer jelentős változatosságot mutat. A magyar dokumentum jellegét, illetve szerkezeti felépítését tekintve elkülönül a többitől. Míg a cseh, a szlovák és a román protokollok elsősorban az alkalmazott pályaorientációs kompetenciák értékelési sztenderdjeit helyezik a középpontba, addig a magyar anyag inkább elméleti összefoglalás arról, hogy milyen kompetenciaprofilt várnak el egy tanácsadótól. A román dokumentum a szakma töredezett professzionalizációját tükrözi, ahol a tanácsadási tevékenységek jelen vannak, de nem tökéletesen rendszerezettek. A szlovák modell erőteljesen gyakorlatközpontú hozzáállást alkalmaz, amelyben a szakemberek nem kizárólag tanácsadóként, hanem szolgáltatóként, sőt akár intézményi szereplőként is megjelennek. A finn modellel ellentétben a szolgáltatások minőségértékelésének elméleti alapjai és mechanizmusai itt kisebb hangsúlyt kapnak. A cseh keretrendszert fejlett szakmai és diagnosztikai fókusz jellemzi, súlypontja leginkább a gyakorlati szolgáltatásnyújtáson, valamint a tanácsadó és az ügyfél közötti interakción van.

A rendezvény ezután hivatalosan véget ért, informális csatornákon azonban tovább folytatódott a tapasztalatcsere, amelynek során az eredmények további részletes átbeszélésére, valamint gyakorlati példák megosztására is sor került. A résztvevők visszajelzései alapján hasznosnak és informatívnak bizonyult a konferencia, struktúrája, időtartama megfelelően intenzív keretet biztosított az előzetes eredmények részletes áttekintésére. Az MPT Pályaorientációs Szakosztálya rögzítette az előadásokat, a témában pedig több szakmai publikáció előkészítése és összeállítása zajlik. A felvételek a Szakosztál **YouTube csatornáján** érhetőek el.

A projekt előrehaladásáról az szakosztály által fenntartott llg.hu oldalon¹ olvasható további információ.

¹<https://llg.hu/>